

Niyazi-i MÄ±sri Efendi Hazretleri

Niyazi-i MÄ±sri hazretlerinin asÄ± adÄ± Mehmet (Niyazi) dir..Ä°kinci Osman devrinde 1617-1618 yÄ±llarÄ±nda (Hicri 1027) Malatyada Ä±yimdiki adÄ± SoÄ±yanlÄ± olan "Ä°Ä±pozi" kasabasÄ±nda doÄ±muÄ±tur.BabasÄ±nÄ±n adÄ± Ali Ä±tebidir.1638 de Medrese tahsilini tamamlayarak icazet alan divan sahibi TanrÄ±sal ilimler Ä±zerinde Ä±salÄ±Ä±arak bilhassa tefsir,hadis,fÄ±kÄ±h ve tasavvuf alanlarÄ±nda yavaÄ± yavaÄ± adÄ±nÄ± Ä±şevresine duyurmaya baÄ±lamÄ±Ä±tÄ±r.Tasavvufu daha baÄ±langÄ±Ä±ta iyi Ä±yekilde kavramasÄ±yla yaptÄ±Ä±Ä± va'azlarÄ± da o derece etkili oluyor ve bÄ±yÄ±k ilgi topluyordu.BabasÄ±nÄ±n bir NakÄ±ybendi tarikatÄ± mensubu olmasÄ±na raÄ±men,henÄ±z 21 yaÄ±Ä±nda genÄ± bir vaiz iken Halveti tarikatÄ± Ä±yeyhi MalatyalÄ± HÄ±seyin efendiye intisab etmiÄ± ve sonuna kadar bu tarikatta kalarak coÄ±kun bir sofi olmuÄ±tur.

HenÄ±z 25-26 yaÄ±larÄ±nda bulunduklarÄ± sÄ±rada hem ArapÄ±sa lisanÄ±nÄ± ilerletmek,hem de tanÄ±nmÄ±Ä± sofilerle gÄ±rÄ±Ä±mek ve onlarÄ±n kemal ve zevklerine eriÄ±me yollarÄ±nÄ± araÄ±tÄ±rmak maksadÄ±yla Ä±yeyhinin ve ailesinin mÄ±saadelerini alarak gezisine BaÄ±dattan baÄ±layarak bÄ±tÄ±n Arap yarÄ±madasÄ±nÄ± dolaÄ±mAÄ±Ä±, o zamanlar hocasÄ± yalnÄ±z MÄ±sÄ±rda bulunan "Miftah-Ä± Ulumil Gayb" (Gayb ilimleri anahtarÄ±) ilmini Ä±Ä±renmek Ä±zere MÄ±sÄ±ra gidip Ezher Camii civarÄ±nda bir Kadiri Ä±yeyhinin yanÄ±na yerleÄ±miÄ±tir.

Divan sahibi bir yandan Gayb ilmi tahsiline devam ederken, bir yandan da Ezher Camii'nde va'azlar veriyor ve tanÄ±nmÄ±Ä± ilim adamlarÄ± ve sofilerle iliÄ±kiler kurarak, onlarla ilmi ve tasavvufi sohbetlerde bulunuyordu.DÄ±rt yÄ±la yakÄ±n bir sÄ±re devam eden tahsil devresinin sonunda Niyazi bir gece rÄ±yasÄ±nda "**AbdÄ±lkadir-i Geylani**" hazretlerini gÄ±rÄ±r .Geylani rÄ±yasÄ±nda Niyazi'ye nasibinin bu Ä±ehirde olmadÄ±Ä±nÄ± ve Anadolu tarafÄ±nÄ± iÄ±aret eder.Bunun Ä±zerine Ä±yeyhinden Ä±srarla izin ister,rÄ±yasÄ±nÄ± duyan Ä±yeyhi,kendisine hilafet vermeyi teklif eder ise de O gitmede Ä±srar eder ve izin alÄ±p Anadolu yoluyla Ä°stanbul'a gelir.Sokullu Mehmet PaÄ±ya Medresesi'nde bir hÄ±crede irÄ±yada baÄ±lar (1646).Ä°stanbul'dan Bursa'ya gidip orada Veled-i Enbiya Camii kayyimi Ali Dede'nin evinde ve Ulu Cami yakÄ±nÄ±ndaki medresede oturan Niyazi-i MÄ±sri,yine bir rÄ±ya Ä±zerine UÄ±yak'a giderek Halvetiyyenin ElmalÄ±'Ä± YiÄ±tbaÄ±Ä± Ahmet Efendi kolundan ve Ä±cemi Sinan Halifelerinden Ä±zeyh Mehmed'e intisabedip teccid-i biat eyler.Ä±cemi Sinan ile ElmalÄ±'ya giderek Ä±yeyhinin dergahÄ±nda imamlÄ±k,hatiplik ve Ä±yeyhinin oÄ±luna Ä±Ä±retmenlikte bulunur.Bir aralÄ±k Ä°stanbul'a bir seyahat yapar. 1065 (1654-1655) te kendisine Ä±cemi Sinan tarafÄ±ndan hilafet verilmesine mÄ±tekip UÄ±yak'a ve KÄ±tahya'ya,Ä±cemi Sinan'Ä±n Ä±lÄ±mÄ±nden sonra tekrar UÄ±yak'a oradan Bursa'ya gidip HacÄ± Mustafa adlÄ± birinin kÄ±zÄ± ile evlenir.Bir kÄ±z Ä±ocuÄ± olur.Abdal adlÄ± bir tÄ±ccar, Niyazi'ye bir dergah yaptÄ±rÄ±r.Bu dergah 1080 (1669-1670) tarihinde merasimle aÄ±Ä±lÄ±r.Sadrazam KÄ±prÄ±Ä±zade FazÄ± Ahmet PaÄ±ya'nÄ±n daveti Ä±zerine Edirne'ye giden Niyazi,fazla deÄ±yer verdiÄ± cÄ±fra dayanarak bazÄ± sÄ±zler sÄ±ylediÄ±inden 1087 (1673) te Rodos'a sÄ±rÄ±lÄ±r.Dokuz ay sonra affedilerek Bursa'ya dÄ±ner. 1676 tarihinde sÄ±rÄ±ldÄ±Ä±Ä± Limni AdasÄ±nda 1691 senesine kadar sÄ±rgÄ±n hayatÄ± yaÄ±adÄ±ktan sonra affedilir.

Ahmed II. devrinde TÄ±rk ordusunun Avusturya Ä±zerine hareketine karar verildiÄ±i zaman Bursa'da oturan Niyazi-i MÄ±sri,Allah rÄ±zasÄ± iÄ±in gazaya gideceÄ±ini bildirir. 1104 (1693) te mÄ±ridlerinden 200 kiÄ±yi etrafÄ±na toplar.Niyazi'nin ,Bursa'da yeni kaplÄ±ca civarÄ±ndaki Bademli BahÄ±şe'de Ä±sadÄ±r kurdurup yola Ä±Ä±kmaya hazÄ±rlanÄ±Ä±Ä± duyulunca,mÄ±rÄ±dleri Ä±oÄ±alan Ä±yethlerin huruc davasÄ±na kalkÄ±Ä±tÄ±klarÄ± ve bu yÄ±zden kan dÄ±kÄ±ldÄ±Ä±Ä± gÄ±z Ä±nÄ±nde tutularak kendisine Bursa'da kalÄ±p hayÄ±r dua ile meÄ±gul olmasÄ± iÄ±in Hatt-i Humayun gÄ±nderilir.PadiÄ±yahÄ±n Niyazi'ye gÄ±nderdiÄ±i mektup aynen Ä±Ä±yledir:

"MÄ±sri Efendi,selamÄ±mdan sonra sefere kasd ve azimetiniz olduÄ±u mesmu-i hÄ±mayunum oldu.Sefere teveccÄ±hÄ±nÄ±zden ise halvetinizde duaya meÄ±gul olmanÄ±z ensebdir.Mahallinizden harekete rÄ±zay-i hÄ±mayunum yoktur.Huzur-i hatÄ±r ile zaviyenizde oturup asakir-i Ä°slamiyye ve Ä±uzat-i mÄ±cahidine teveccÄ±h-i tam ile mansur ve muzaffer olmalarÄ± duasÄ±nda olmanÄ±z me'muldÄ±r

vesselam."

Niyazi,padiÄyahÄ±n bu isteÄyini kabul edemeyeceÄyini Äyu mektubu ile bildirir:

"Bismillahirrahmanirrahim.ElhamdÄ¼lillahi Rabbilalemin.VassalatÄ¼ vesselamÄ¼ ala Seyyidina Muhammedin ve alihi ve sahbihi ecmain.VesselamÄ¼ ala halifeti'l Mehdiyyi.

"PadiÄyahÄ±m, "Ä±ne mesele isa kemeseli Adem" buyuruldu.MÄ¼masili ilmÄ¼l-esmada yÄ±Ä±Ä±ldÄ±.Kabul edene meslek dendi,kabul etmiyene Äyeytan dendi.Kazalik Ä±sa,nÄ¼zulÄ¼nde ilmÄ¼l-esma ta'lim eyledi.Kabul edene melek ve mehdi dendi,etmiyeneÄyeytan ve deccal dendi.Ondan nÄ¼zul-i Ä±sa'ya gelince ne kadar enbiya ve rÄ¼sul geldiye anlara muhalefet eden padiÄyahlardan kanÄ±Ä±sÄ± behremend oldu,muradÄ±na erdi? CÄ¼mlesi makhur oldular.

"PadiÄyahÄ±m,muhale ferman vermek akil iÄyi deÄyildir.Bir kevkebe tulu etmesÄ¼n deyu ferman versen,yahut borusu (aÄrÄ±sÄ±) tutmuÄy avret doÄyursa padiÄyaha asi olur mu? PadiÄyahÄ±m,ben seni esirgerim,sana benim su-i kasdÄ±m yoktur.Senin hayÄ±rhahÄ±nÄ±m.Senin dÄ¼Äymenim,beni sana yanlÄ±Äy bildirir.Bu dahi malumun ola ki enbiyada ve evliyada kizb ve hilaf ve mÄ¼dahene olmaz.Bizim sana su-i kasdÄ±mÄ±z yoktur.DediÄyimize itimat edin ve nÄ¼demadan birisini Äyünü azl veya katleyle demem.Bu senin hizmetine layÄ±k deÄyildir.Ancak umum Ä¼zre adleyle deyu nasihat ederiz,kabul edersen senin izzetin ziyade olur; aziz olursun; kabul etmezsen zararÄ± kendinize edersiniz.Ä±sa nÄ¼zul etmesÄ¼n deyu ferman verÄ¼p geru reddedemezsin.Ancak bir miktar ta'ciz edersen,me'yus olunca sonra nazarÄ± Hak eriÄyÄ¼p ol me'yusa necat verir..

"el-HasÄ± enbiyaya muhalefette olmaktan men ederim. Nasihati kabul edersen, tahtÄ±nda sabitkadem olursun. Ä±sa Aleyhisselam, kendi hakkÄ±nda ala mele'innas haza mehdiyyÄ¼zzeman deyu Äyehadet eder.Äzehadetini Allah taala kabul eder, cÄ¼mle halk dahi kabul eder.Ve illa muhalefetin zararÄ± kenduye aidolur, bilÄ¼rsÄ¼n. Nasihatim budur. Bu mektubu kendu Äyeyhine gÄststerme ve re'yiyle amil olma. Äzeyhu-l Ä±slama ve ulemaya gÄstster, anlarÄ±n re'yiyle amil ol.Alim kavli ÄyeyhulislamÄ± mÄ¼Äyirdir. AnlarÄ±n iÄyaretleriyle amil ol Ahmed adedir 254 VesselamÄ¼ ala men ittebe'a'l-hÄ¼da".

Niyazi, PadiÄyahÄ±n emrine kulak asmÄ±yarak Tekfur DaÄyÄ±na kadar gittiÄyi gibi, yapÄ±lan te'kide de ehemmiyet vermemiÄy idi (Silahtar, tarih, II,704).Hadiseyi duyan padiÄyahÄ±n, Äyeyhe mahsus bir koÄsu araba, derviÄyler iÄsin de para gÄnderdiÄyine ve onu Tekfur DaÄyÄ±nda karÄ±Ä±lattÄ±Ä±na bakÄ±Ä±rsa Niyazi'yi Äok saydÄ±Ä± anlaÄ±Ä±r. (ReÄyid, tarih, II,216).

Niyazi-i MÄ±sri'nin Edirne'ye yaklaÄmasÄ± ve padiÄyaha, iÄy baÄyÄ±nda bulunan hainleri keramet ile birer birer haber vereceÄyi ÄyayasÄ±, pek Äok kimselerin de Äyeyhi sabÄ±rsÄ±zÄ±kla beklemeleri devlet adamlarÄ± arasÄ±nda telaÄy uyandırdÄ±.Sadrazam Bozok'lu Mustafa PaÄya, MÄ±sri Efendi'nin duasÄ±nÄ± almak istiyen ve sonra sefere Ä±kÄ±lmasÄ±nÄ± mÄ¼nasip gÄren Ahmed II yi, bu zat geldiÄyi takdirde bÄ¼yÄ¼k bir fitne zuhur edeceÄyi yolundaki telkinleriyle fikrinden vazgeÄşirdi. Niyazi, 26 Äzevval, 1104 (30 Haziran 1693) SalÄ± gÄ¼nÄ¼ Edirne'ye gelip va'zetmek Ä¼zere Selimiye Camiine indiÄyi zaman, halk caminin etrafÄ±nÄ± almÄ±Äy, kalabalÄ±ktan iÄşeriye girilemez olmuÄy idi. Bu durum karÄ±Ä±sÄ±nda Sadrazam, MÄ±sri Efendi eÄyer derhal sÄ¼rgÄ¼n edilmezse bÄ¼yÄ¼k bit karÄ±Ä±klÄ±k Ä±kacaÄyÄ±nÄ± padiÄyaha telkin ederek Äzeyhin Limni'ye gÄnderilmesi hususunda bir ferman alÄ±r. Äzeyh Efendi hemen TahtÄ±revana bindirilip BoÄyazhisarÄ±ndaki Kaptan PaÄya'ya sevk olunarak Limni'ye gÄnderilir. 20 Recep 1105 (16 Mart 1694) ÄtarÄyamba gÄ¼nÄ¼ Limni'de irtihal-i dar-i beka eyler.

Bu Sayfanın Geldiđi Adres

Tasavvuf DerneÄyi:

<http://www.tasavvufdernegi.com>

Bu Sayfanýn Adresi:

<http://www.tasavvufdernegi.com/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=133>